

ANAMNESIS 90

BIULETYN KOMISJI DS. KULTU BOŻEGO
I DYSCYPLINY SAKRAMENTÓW EPISKOPATU POLSKI

**ROK XXIII (2017) NR 3
ZESŁANIE DUCHA ŚWIĘTEGO
I OKRES NIEDZIEL ZWYKŁYCH**

IV. FORMACJA LITURGICZNA

dk. Waldemar Rozynkowski

O początkach i pierwszych doświadczeniach diakonatu stałego w Kościele w Polsce

Droga do wprowadzenia diakonatu stałego

Obecność diakonatu stałego w Kościele w Polsce sięga 2008 roku¹. Historia jego wprowadzania, a przede wszystkim refleksja nad możliwością zaistnienia tego powołania w naszym kraju, jest jednak odleglejsza. Przyjmuje się, że w Polsce temat wprowadzenia diakonatu stałego po raz pierwszy został podjęty przez ks. prof. Mariana Rechowicza już w 1962 roku. W tymże roku opublikował on artykuł w pracy zbiorowej, który poświęcił refleksji na temat możliwości wprowadzenia go w Polsce. Co ciekawe, duchowny ten nie widział potrzeby wprowadzania diakonatu stałego dla mężczyzn, pozytywnie natomiast zapatrywał się w kwestii ewentualnego przywrócenia posługi diakonisy. Widział w tej posłudze członkinie zakonów i zgromadzeń zakonnych oraz instytutów świeckich².

Do osób niezmiernie zasłużonych na rzecz promocji i wprowadzenia diakonatu stałego w naszym kraju należy zaliczyć prof. Marka Marczewskiego z Lublina. Jest on autorem licznych prac poświęconych zagadnieniu diakonatu stałego w Kościele, a także starań o jego zaistnienie w Kościele w Polsce. W 1979 roku obronił on pracę doktorską pt. *Problem diakonatu stałego w teologii i praktyce pastoralnej*. Dzięki jego inicjatywie od 1982 roku, najpierw w Suwałkach, a następnie w Lublinie, odbywały się spotkania zainteresowanych diakonatem stałym w tzw. kręgach diakonackich³.

W październiku 1988 roku Komisja Episkopatu Polski ds. Duchowieństwa powołała grupę ekspertów (ks. bp Stefan Cichy, ks. prof. Romuald Rak, dr Marek Marczewski), która pod przewodnictwem bpa Teofila Wilskiego zajęła się przygotowaniem materiałów dotyczących kwestii wprowadzenia diakonatu stałego. Dnia 20 czerwca 2001 roku podczas 313 zebrania plenarnego Konferencji Episkopatu Polski w Łowiczu księża biskupi przyjęli uchwałę, aby zwrócić się do Stolicy Apostolskiej z prośbą o pozwolenie na wprowadzenie w Kościele w Polsce diakonatu stałego⁴.

¹ Zob.: M. Marczewski, *Diakonat stały w Polsce - szanse i zagrożenia*, Teologia Praktyczna, t. 3: 2002, s. 275-285; tenże, *Diakon*, w: *Leksykon teologii pastoralnej*, red. R. Kamiński, W. Przygoda, M. Fiałkowski, Lublin 2006, s. 170; M. Barczewski, *Diakonat stały w Kościele polskim*, Studia Bydgoskie, t. 2: 2008, s. 121-134; W. Śmigiel, *Diakonat stały w Polsce - podstawy teologiczne i perspektywy rozwoju*, Studia Pelplińskie, t. 41: 2009, s. 81-98; tenże, *Diakonat stały w Polsce – eksperyment czy przywrócenie właściwego i trwałego stopnia hierarchicznego w Kościele?*, Roczniki Pastoralno-Katechetyczne, t. 3(58): 2011, s. 354-357; K. Matwiejuk, *Posługa diakona*, Anamnesis, nr 63: 2010, nr 4, s. 75; W. Śmigiel, J. I. Kunikowski, *Diakonat stały w Polsce. Podstawy, formacja i zadania*, Pelplin 2012, s. 44-46; W. Rozynkowski, *Diakonat stały w diecezji toruńskiej - o początkach diakonatu stałego w Polsce*, w: *Jubileusz Diecezji Toruńskiej. Spojrzenie w przeszłość i w przyszłość*, red. W. Rozynkowski, P. Borowski, Toruń 2017, s. 117-128.

² M. Marczewski, *Diakonat stały we współczesnym Kościele rzymskokatolickim*, Collectanea Theologica, t. 67: 1997, nr 4, s. 73.

³ Zestawienie prac tego autora zob.: M. Marczewski, *Bio-bibliografia*, Lublin 2013, s. 175.

⁴ W. Śmigiel, J. I. Kunikowski, *Diakonat stały w Polsce*, dz. cyt. s. 46-47.

Kolejnym krokiem było zobowiązanie Komisji Episkopatu ds. Duchowieństwa do przygotowania zasad i norm dotyczących posługi diakona stałego w Kościele w Polsce. W związku z tym dnia 18 października 2001 roku ks. bp T. Wilski powołał cztery osoby (ks. dra Leszka Adamowicza, ks. dra Andrzeja Czaję, dra hab. Marka Marczewskiego oraz mgra Andrzeja Michniewicza) do grupy roboczej, której zadaniem było wypracowanie stosownego dokumentu. Już w lipcu 2002 roku powstał projekt dokumentu, który został przekazany Komisji Episkopatu Polski ds. Duchowieństwa, której przewodniczył ks. bp Andrzej Suski. Na kolejnych etapach zatwierdzenia dokumentu to właśnie biskup toruński był jego głównym promotorem. *Wytyczne dotyczące formacji, życia i posługi diakonów stałych w Polsce*, zostały przyjęte na 324. sesji plenarnej Konferencji Episkopatu Polski, która miała miejsce w Warszawie dniach 21-22 X 2003 roku. Następnie wypracowane *Wytyczne* zostały przesłane do Watykanu do Kongregacji Wychowania Katolickiego. Dnia 22 stycznia 2004 roku Kongregacja zatwierdziła przesłany dokument⁵.

Ośrodki formacji diakonów stałych

Dnia 6 stycznia 2005 roku ks. bp Andrzej Suski, po zasięgnięciu opinii Rady Kapłańskiej oraz Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej, jako pierwszy biskup ordynariusz w Polsce, wydał dekret wprowadzający diakonat stały w diecezji toruńskiej. Tym samym dekretem powołał do istnienia Ośrodek Formacji Diakonów Stałych z siedzibą w Przysieku koło Torunia. Działalność formacyjna ośrodka miała się rozpocząć z dniem 1 X 2005 roku⁶. Zauważmy, że był to pierwszy ośrodek w Polsce powołany z myślą o przyszłych diakonach stałych. Dodajmy, że ośrodek ten mieścił się w Ośrodku Szkoleniowym Caritas Diecezji Toruńskiej im. św. Jana Pawła II. Pierwszym odpowiedzialnym Ośrodka Formacji Diakonów Stałych został ks. Krzysztof Dębiec. Po roku funkcję tę objął ks. Dariusz Iwański, który nie tylko opracował formację dla kandydatów do diakonatu stałego, ale nadał Ośrodkowi w Przysieku kształt organizacyjny oraz swoistą tożsamość. Formacja w Ośrodku, zgodnie z *Wytycznymi* Konferencji Episkopatu Polski trwała trzy lata. Ośrodek funkcjonował do 2008 roku, do momentu zakończenia formacji przez pierwszych kandydatów, a w związku z tym i pierwszych święceń diakonatu stałego w diecezji toruńskiej. Następnie zawieszono jego działalność.

Z biegiem czasu kolejne ośrodki formacyjne dla diakonów stałych powołano także do istnienia w innych diecezjach, a dokładnie w: Drohiczynie, Opolu, Szczecinie, Ełku oraz Katowicach. Należy się spodziewać, że w najbliższych latach, a może nawet i miesiącach, w następnych archidiecezjach oraz diecezjach pojawią się nowe ośrodki formujące przyszłych diakonów stałych. Biorąc pod uwagę prężną działalność oraz znaczenie dla rozwoju diakonatu stałego w całej Polsce, na podkreślenie zasługuje przede wszystkim ośrodek w Opolu, który od 2011 roku formuje przyszłych diakonów. W jego powstaniu oraz funkcjonowaniu kluczową rolę odgrywają osoby ks. prof. Helmuta Sobeczki oraz ks. bpa Rudolfa Pierskały. To ten właśnie ośrodek stał się ważnym punktem odniesienia w realizowanej w kilku miejscach w Polsce wizji formacji przygotowującej do diakonatu stałego.

⁵ Konferencja Episkopatu Polski: *Wytyczne dotyczące formacji, życia i posługi diakonów stałych w Polsce*, Częstochowa 2004; M. Barczewski, *Diakonat stały*, s. 129-130; M. Marczewski, *Diakonat stały w Polsce*, s. 275-277.

⁶ *Dekret wprowadzający diakonat stały w diecezji toruńskiej*, Toruńskie Wiadomości Kościelne, R. 14: 2005, nr 1-2(52-53), s. 80; K. Dębiec, <<Promemoria>> w sprawie kandydatów do diakonatu stałego, Toruńskie Wiadomości Kościelne, R. 14: 2005, nr 1-2, s. 89-92.

Ośrodek w Przysieku był otwarty nie tylko dla kandydatów z diecezji toruńskiej, ale również za zgodą własnych biskupów, dla osób z innych diecezji. Rozpoczęło w nim formację dziesięciu kandydatów. Po pierwszym roku formacji zostało ich trzech: dwóch z diecezji toruńskiej: Tomasz Chmielewski, Mariusz Malinowski, jeden z diecezji pelplińskiej: Zbigniew Machnikowski oraz przyjęto kandydata z diecezji ełckiej Stanisława Dziemiana z Suwałk. Bogdan Sadowski, który rozpoczął formację wstępną w Przysieku, w kolejnym roku kontynuował ją już w Warszawie. Stanisław Dziemian uczestniczył w formacji w Ośrodku w Przysieku przez dwa lata, a następnie przygotowanie do przyjęcia święceń diakonatu stałego kontynuował w Ełku⁷.

Pierwsze święcenia diakonatu stałego

Pierwsze święcenia diakonatu stałego w Kościele w Polsce miały miejsce w Toruniu. Dnia 6 czerwca 2008 roku ks. bp Andrzej Suski udzielił święceń diakonatu Tomaszowi Chmielewskiemu. Święcenia miały miejsce w Sanktuarium Matki Bożej Nieustającej Pomocy, dodajmy w sanktuarium patronki diecezji toruńskiej, którym opiekują się redemptoryści. Święcenia te były wydarzeniem historycznym, dały bowiem początek posługi diakonów stałych w Kościele w Polsce. Kolejne święcenia diakonatu otrzymali: Zbigniew Machnikowski - 8 czerwca 2008 roku w katedrze w Pelplinie, święceń udzielił mu ks. bp Jan Szłaga; Bogdan Sadowski - 9 sierpnia 2009 roku w kościele św. Marii Magdaleny w Magdalence, święceń udzielił mu ks. abp Kazimierz Nycz; Stanisław Dziemian - 20 grudnia 2009 roku w konkatedrze św. Aleksandra w Suwałkach, święceń udzielił mu ks. bp Jerzy Mazur; Mariusz Malinowski - 19 grudnia 2010 roku w kościele św. Apostołów Szymona i Judy Tadeusza w Wąbrzeźnie, święceń udzielił mu ks. bp Andrzej Suski; Waldemar Rozynkowski - 5 listopada 2011 roku w kościele św. Antoniego w Toruniu, święceń udzielił mu ks. bp Andrzej Suski⁸.

Troska o diakonat stały

Ważną rolę w promocji diakonatu stałego w Polsce zajmuje rocznik „Diakon” obecny na rynku wydawniczym od 2004 roku. Jego powstanie to w znacznej mierze dzieło prof. Marka Marczewskiego z Lublina. On także był redaktorem naczelnym pierwszych sześciu numerów czasopisma, które wychodziło w Lublinie w Wydawnictwie Polihymnia. Numery od 7 (od 2010 roku), wychodzą w Opolu jako rocznik Instytutu Liturgii, Muzyki i Sztuki Sakralnej Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego. Jego redaktorem naczelnym był początkowo ks. prof. Helmut Sobeczko, a od 2015 roku jest nim ks. prof. Erwin Mateja.

Słowo wstępne do pierwszego numeru „Diakona” napisał ks. bp Andrzej Suski, ówczesnie Przewodniczący Komisji ds. Duchowieństwa Episkopatu Polski. Napisał on w nim między innymi: *Diakon stały stanowi istotne wzbogacenie misji Kościoła. W czasach nowej ewangelizacji Kościół potrzebuje urzędu, aby jak najlepiej wypełnić swoje posłannictwo na miarę wyzwań współczesności. Również przed Kościołem w Polsce otwierają się nowe pola*

⁷ W. Śmigiel, J. I. Kunikowski, *Diakoniat stały w Polsce*, dz. cyt. s. 48.

⁸ A. Michniewicz, *Pierwsi stali diakoni w Kościele rzymskokatolickim w Polsce*, *Diakon*, t. 5-6: 2008-2009, s. 91-92; K. Matwiejuk, *Diakoniat jako urząd w Kościele*, *Diakon*, t. 9-10: 2012-2013, s. 53-54; R. Bochen, *Nowi diakoni w diecezji toruńskiej*, *Toruńskie Wiadomości Kościelne*, R. 20: 2022, nr 3-4(78-79), s. 188-190; *Ślady na Wrzosach*, nr 12, : 2011, s. 10-11; W. Rozynkowski, *Diakoniat stały, Sługa*, R. 17: 2012, nr 4 (64), s. 11-12.

posługi właściwej diakonom. Wystarczy wspomnieć rosnące zapotrzebowanie społeczne na kościelną działalność charytatywną. W decyzji powziętej przez Konferencję Episkopatu Polski o wprowadzeniu stałego diakonatu jakby na nowo odzywa się głos Apostołów: „Upatrzcież, bracia, siedmiu mężów spośród siebie, cieszących się dobrą sławą, pełnych Ducha i mądrości. Im zlecimy to zadanie” (Dz 6,3)⁹.

W promocji diakonatu stałego w Polsce bardzo pomocne są także strony internetowe. Myślimy tu przede wszystkim o serwisie informacyjnym *diakon.pl*, który działa od 3 stycznia 2001 roku i jest pierwszą polską stroną internetową w całości poświęconą tematyce diakonatu, przede wszystkim diakonatu stałego. Twórcą i redaktorem portalu jest Dariusz Chmielewski.

Obecność i rozwój diakonatu stałego w Polsce to jednak przede wszystkim zasługa konkretnych biskupów, ich decyzji oraz nauczania. Odwołajmy się w tym miejscu do słów biskupa Wiesława Śmigła, które trafnie diagnozują powrót diakonatu stałego do Kościoła, szczególnie do Kościoła w Polsce: *Przywrócenie diakonatu stałego nie jest zatem wynikiem mody, kaprysu współczesnych teologów, hierarchów czy nawet braku kapłanów, ale jest przywróceniem trwałego stopnia hierarchicznego. Fakt, że diakonat przejściowy przetrwał w Kościele jako nieodzowny warunek przyjęcia święceń kapłańskich, jest świadectwem, że zawsze był on teologicznie doceniany i traktowany jako trwały stopień. Zredukowanie diakonatu tylko do stanu przejściowego było zubożeniem wspólnoty eklezjalnej, a co więcej – doprowadziło do pewnej niejasności. Współcześnie wielu wiernych uważa, że diakonat jest konieczny do przyjęcia święceń kapłańskich, jest pewnym etapem formacji i wtajemniczenia, ale nie celem. Takie myślenie jest pozbawione racji teologicznych. Zanik diakonatu stałego był spowodowany przestankami wyłącznie czysto ludzkimi, socjologicznymi i ekonomicznymi. Przywrócenie więc diakonatu stałego jest powrotem do poprawności i przejrzystości w działaniu Kościoła-Wspólnoty¹⁰.*

Pierwsze doświadczenia

Pojawienie się diakonów stałych w kilku diecezjach urealniło dyskusję o obecności i potrzebie tego powołania w Kościele w Polsce¹¹. Poniżej przedstawiamy kilka myśli, które zrodziły się przede wszystkim z doświadczenia posługi diakańskiej, która trwa już przeszło pięć lat. Są one także pokłosiem różnych spotkań z diakonami stałymi oraz osobami zainteresowanymi tym powołaniem. Wreszcie, poniższe myśli to także owoc lektury różnych tekstów poświęconych diakonatowi stałemu¹².

1. Diakonaty stałe nie z powodu braku powołań kapłańskich

Zauważmy, że w Polsce diakonat stały wprowadzono nie z powodu braku powołań kapłańskich. Przypomnijmy, że biskupi podjęli decyzję o wprowadzeniu diakonatu stałego w Polsce w 2001 roku. Był to czas, kiedy liczba powołań do kapłaństwa i życia zakonnego

⁹ *Słowo Przewodniczącego Komisji Duchowieństwa*, Diakon, t. 1: 2004, s. 9-10.

¹⁰ W. Śmigiel, *Diakonaty stałe w Polsce – eksperyment*, s. 351-352.

¹¹ Zob.: W. Rozykowski, *O doświadczeniach i wyzwaniach w posłudze diakona stałego w Polsce*, Diakon, t. 12-13: 2015-2016, s. 51-54.

¹² Chciałbym szczególnie przywołać trzy teksty opublikowane na łamach czasopisma „Diakon”, które mogą być dla zainteresowanych diakonatem stałym źródłem inspiracji i refleksji: ks. L. Adamowicz, *Jaki diakon stały w Polsce? Refleksje kanonisty*, Diakon, t. 2: 2005, s. 63-66; J. Paczkowski, *Jakiego diakona potrzebujemy?*, tamże, s. 67-71; A. Michniewicz, *Jakich diakonów potrzebujemy?*, tamże, s. 73-74.

była prawdopodobnie największa w historii Kościoła w Polsce. Oczywiście, sytuacja dynamicznie się zmienia. Po kilkunastu latach od podjęcia tych kluczowych decyzji oraz po niespełna dziesięciu latach obecności diakonów stałych w kilku diecezjach skala powołań kapłańskich i zakonnych mierzonych liczbą osób pukających do bram seminariów i klasztorów spadła. Trudno tu jednak mówić o trudnej sytuacji, a w konsekwencji o niedostatecznej liczbie kapłanów w posłudze duszpasterskiej. Wydaje się więc, że decyzja o wprowadzeniu diakonatu stałego w Polsce to przede wszystkim urzeczywistnienie słów, które czytamy w Konstytucji dogmatycznej o Kościele „Lumen gentium”, aby uaktualnić poprzez obecność diakonatu w Kościele właściwego i trwałego stopnia hierarchicznego (KK 29). Kościół w Polsce, a dokładnie konkretni biskupi i kapłani, dostrzegli, po wielu latach przygotowań i dyskusji, nie tylko możliwość, ale i potrzebę obecności diakonów stałych.

2. Odrębność powołania diakona stałego

W Kościele w Polsce jesteśmy na etapie intensywnego odkrywania istoty i swoistej odrębności powołania do diakonatu stałego. Nasze doświadczenie jest w tym względzie bardzo skromne i dotyczy to zarówno refleksji teologicznej, jak i praktycznej strony obecności i posługi diakona stałego. Jednocześnie w zagadnieniu tym dotykamy kwestii fundamentalnej, mianowicie chodzi o to, aby powołanie do diakonatu stałego odczytywać jako powołanie pełne i finalne. Jest to niezmiernie ważna perspektywa w patrzeniu na obecność diakona stałego w strukturach diecezjalnych, szczególnie na poziomie parafii.

3. Troska o powołanie

Powołanie diakona stałego to droga wiary konkretnej osoby, to bardzo realna historia zbawienia, która realizuje się w konkretnym życiu. Dla części diakonów ich powołanie związane było z doświadczeniem ważnego, a czasami nawet przełomowego momentu w życiu. Jednocześnie z doświadczenia wiemy, że w każde powołanie, także w to do diakonatu stałego, wpisany jest trud. W przypadku tego powołania warto nadmienić, że niejednokrotnie towarzyszy mu doświadczenie niezrozumienia ze strony otoczenia.

4. Jedność z biskupem

Dla diakona stałego kluczową jest relacja z biskupem diecezji, w której mieszka i posługuje. Oczywiście nie ma jednej miary tych relacji, i nie chodzi tu tylko o posłuszeństwo biskupowi. Myślmy tu przede wszystkim o perspektywie obecności diakona w diecezji, parafii oraz w różnych dziełach diecezjalnych. To w nich uobecnia się jedność z biskupem. W *Tradycji Apostolskiej* Hipolita (połowa III wieku) możemy wyczytać, że podstawowym obowiązkiem diakona była służba biskupowi, która wyrażała się w realizowaniu jego decyzji i poleceń. W *Didascalia Apostolorum*, w dziele którego pełna nazwa brzmi: *Katolicka nauka dwunastu Apostołów i świętych uczniów Zbawiciela naszego* (z pierwszej połowy III wieku) czytamy, że diakon powinien być w ścisłej jedności z biskupem, ma być jego: *uchem, ustami, sercem i duszą*¹³.

5. Cierpliwie do przodu

Patrząc na minione kilka lat obecności diakonów stałych w Kościele w Polsce, a także

¹³ Zob.: R. Selejdak, *Diakonat stały w świetle Biblii i historii Kościoła*, Częstochowa 2002, s. 63.

na genezę zaistnienia tego powołania w naszym kraju, widać wyraźnie, że czynimy małe, ale konsekwentne i systematyczne kroki do przodu. Można je określić krokami wiary, gdyż często idziemy w nieznaną i obawiamy się reakcji otoczenia. Czasami chcielibyśmy bardziej dynamicznych zmian, ale być może w tym czasie są one nie tylko niemożliwe, ale i wręcz niewskazane. Wprowadzanie diakonatu stałego niesie za sobą zmianę mentalności, przyzwyczajęń, tradycji, a tego nie da się zmienić tak szybko.

6. Diakon stały to przykład zwyczajności i stałości posług w Kościele

W Kościele przyzwyczailiśmy się do wielu działań i planów, które określamy mianem spontanicznych i nadzwyczajnych. Ordynariusz diecezji toruńskiej ks. bp Andrzej Suski często powtarza, że w Kościele przyszedł czas, aby wprowadzać i odwoływać się do posług zwyczajnych. Trudno nie zgodzić się z tym stwierdzeniem. Wydaje się, że jednym z aspektów urzeczywistniania takiej wizji Kościoła jest obecność w nim stałych posług, a w tym posługi diakonów stałych.

7. Brak gotowych scenariuszy

Obecność i posługę diakona stałego w Kościele w Polsce trudno opisać poprzez gotowe scenariusze. Dysponujemy oczywiście dokumentami, które w sposób bardzo ogólny definiują różne ważne aspekty, tj.: rozeznanie powołania, formację oraz ogólnie posługę diakona stałego. Brakuje jednak wielu szczegółowych rozwiązań. Dla przykładu, często myśląc o posłudze diakona przywołuje się jego obecność pośród ubogich. Jak jednak rozumieć dzisiaj człowieka ubogiego? A gdzie jest miejsce dla posługi liturgicznej oraz posługi słowa diakona stałego? W posłudze diakona stałego ważne są także: obecność i rola jego żony, relacje z duchownymi, szczególnie proboszczami, konkretna posługa w parafii, tytułatura, strój, czy w niektórych przypadkach także kwestia uposażenia materialnego. Te i wiele innych zagadnień oczekuje na swoje doprecyzowanie. Doświadczenie podpowiada mi jednak, że nie należy zapisywać wszystkiego w statutach, gdyż to przede wszystkim posługa diakonów stałych najlepiej zweryfikuje wiele planów i koncepcji.

Rekolekcje dla diakonów stałych

Od 2014 roku odbywają się ogólnopolskie rekolekcje dla diakonów stałych, ich rodzin oraz osób zainteresowanych diakonatem stałym. Spełniają one niezwykle ważną rolę. Przede wszystkim są czasem modlitwy i refleksji nad powołaniem do diakonatu stałego. Poza tym niezwykle integrują środowisko diakonów stałych w Polsce. W końcu są także czasem odczytywania powołania diakona stałego w Kościele w Polsce.

Pierwsze takie rekolekcje miały miejsce w dniach 3-6 lipca 2014 roku w Głuchołazach w Ośrodku Formacyjno-Rehabilitacyjno-Wypoczynkowym *Skowronek* prowadzonym przez Caritas Diecezji Opolskiej¹⁴. Zorganizował je ks. prof. Helmut Sobeczko, odpowiedzialny w diecezji opolskiej za rzeczywistość diakonatu stałego. W rekolekcjach wzięło udział 4 diakonów z rodzinami: dwóch z diecezji opolskiej: dk. Czesław Cebulla, dk. Ryszard Kłóś oraz dwóch z diecezji toruńskiej: dk. Tomasz Chmielewski, dk. Waldemar Rozynkowski. Ponadto w rekolekcjach wzięło udział 4 kandydatów przygotowujących się do przyjęcia święceń diakonatu stałego, pochodzących z: archidiecezji katowickiej

¹⁴ M. Marczewski, *Rekolekcje formacyjno-wakacyjne dla stałych diakonów i ich rodzin*, Diakon, t. 11: 2014, s. 89-93; W. Rozynkowski, *Rekolekcje dla stałych diakonów w Polsce*, Diakon, t. 12-13: 2015-2016, s. 98-99.

(Bogdan Boruta), diecezji opolskiej (Rudolf Wilczek, Piotr Joszko) oraz diecezji gliwickiej (Marek Czogalik). W sumie w rekolekcjach wzięło udział przeszło 20 osób. Tematyka formacyjna rekolekcji oparta została przede wszystkim na adhortacji apostolskiej papieża Franciszka *Evangelii gaudium*. Nauki konferencyjne głosili: ks. bp Rudolf Pierskała, ks. prof. Helmut Sobeczko (główny organizator rekolekcji), ks. prof. Konrad Glombik, ks. Arnold Drechsler oraz prof. Marek Marczewski. Dni wypełnione były: Eucharystią, Liturgią godzin, konferencjami, dyskusją oraz świadectwami posługi diakonów stałych.

Kolejne rekolekcje dla diakonów stałych z Polski odbyły się w dniach 2-5 lipca 2015 roku w Przysieku pod Toruniem w ośrodku Caritas Diecezji Toruńskiej. Wzięły w nich udział 32 osoby, w tym 11 diakonów stałych, posługujących w następujących archidiecezjach i diecezjach: w archidiecezji warszawskiej: dk. Piotr Maciejewski, dk. Bogdan Sadowski; w archidiecezji katowickiej: dk. Albert Karkosz; w diecezji ełckiej: dk. Stanisław Dziemian; w diecezji opolskiej: dk. Czesław Cebulla, dk. Ryszard Kłóś, dk. Rudolf Syga, dk. Rudolf Wilczek; w diecezji toruńskiej: dk. Tomasz Chmielewski, dk. Mariusz Malinowski, dk. Waldemar Rozynekowski (główny organizator rekolekcji).

Uczestnicy rekolekcji w Przysieku podejmowali refleksję nad powołaniem oraz posługą diakona stałego w Kościele. Wspólne spotkanie rozpoczęła Eucharystia, której przewodniczył ordynariusz diecezji toruńskiej ks. bp Andrzej Suski. Nauki rekolekcyjne głosili kolejno: ks. Adam Ceynowa (ojciec duchowny kapłanów diecezji toruńskiej) - *Dlaczego diakon?*; ks. prof. Dariusz Kotecki (Dziekan Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu) - *Powołanie diakona w świetle Słowa Bożego*; ks. dr hab. Daniel Brzeziński (Wydział Teologiczny Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu) - *Stale posługi w Kościele*; ks. bp Józef Szamocki (biskup pomocniczy diecezji toruńskiej) - *Tożsamość misyjna diakona stałego*; ks. Daniel Adamowicz (Dyrektor Caritas Diecezji Toruńskiej) - *Posługa miłości- w posłudze ewangelizacji*; ks. prof. Helmut Sobeczko (Opole) oraz dk. prof. Waldemar Rozynekowski (Toruń) podjęli wspólnie temat: *Perspektywy posługi diakona stałego w Polsce*.

W programie rekolekcji znalazły się także wyjazdy do ważnych miejsc diecezji toruńskiej. W piątek 3 lipca uczestnicy rekolekcji pielgrzymowali do Sanktuarium Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Toruniu, gdzie kustosz o. Wojciech Zagrodzki dokonał zawierzenia diakonów stałych oraz ich posługi w Kościele w Polsce patronce diecezji toruńskiej Matce Bożej Nieustającej Pomocy. O godz. 15.00 rekolektanci uczestniczyli w Radio Maryja w Koroncy do Miłosierdzia Bożego, której przewodniczył ks. Wojciech Miszewski, proboszcz parafii św. Antoniego na toruńskich Wrzosach.

W dniach 26-28 sierpnia 2016 roku w Domu Rekolekcyjno-Formacyjnym Archidiecezji Warszawskiej na Bielanach w Warszawie, odbyły się kolejne rekolekcje.

Wzięło w nich udział ponad 30 osób, w tym 9 diakonów stałych: dk. Bogdan Sadowski - główny organizator rekolekcji (archidiecezja warszawska); dk. Tadeusz Cieślik (archidiecezja katowicka); dk. Marek Czogalik (diecezja gliwicka); dk. Czesław Cebulla, dk. Ryszard Kłóś, dk. Rudolf Syga, dk. Rudolf Wilczek (wszyscy z diecezji opolskiej); dk. Tomasz Chmielewski, dk. Waldemar Rozynekowski (diecezja toruńska). Czterem diakonom stałym towarzyszyły ich małżonki. Pozostali uczestnicy, to zainteresowani powołaniem oraz obecnością diakonatu stałego w Kościele w Polsce, którzy przyjechali z kilku archidiecezji i diecezji: bydgoskiej, gdańskiej, gnieźnieńskiej, opolskiej, pelplińskiej, siedleckiej, warszawskiej, warszawsko-praskiej oraz zielonogórsko-gorzowskiej. Podczas Jutrznicy uczestnicy rekolekcji rozważali fragmenty homilii wygłoszonej przez papieża Franciszka do diakonów

stałych z okazji Jubileuszu Miłosierdzia na Watykanie w dniu 29 maja 2016 roku. W sobotę 27 sierpnia przeżywali natomiast Eucharystię w Świątyni Opatrzności Bożej.

Zawierzenie Matce Bożej Jasnogórskiej diakonów stałych w Polsce

Dnia 3 grudnia 2016 roku diakoni stali z kilku archidiecezji i diecezji w Polsce przeżywali swój pierwszy adwentowy dzień skupienia diakonów stałych na Jasnej Górze. Uczestniczyło w nim 15 diakonów stałych: z archidiecezji katowickiej: dk. Bogdan Boruta, dk. Tadeusz Cieślak, dk. Albert Karkosz; z archidiecezji szczecińsko-kamieńskiej: dk. Paweł Ziętek; z archidiecezji warszawskiej: dk. Piotr Maciejewski, dk. Jan Ogrodzki, dk. Bogdan Sadowski; z diecezji gliwickiej: dk. Marek Czogalik; z diecezji opolskiej: dk. Czesław Cebulla, dk. Ryszard Kłoś, dk. Rudolf Syga, dk. Rudolf Wilczek; z diecezji toruńskiej: dk. Tomasz Chmielewski, dk. Mariusz Malinowski, dk. Waldemar Rozynekowski.

Spotkanie na Jasnej Górze przynajmniej z dwóch powodów było wydarzeniem historycznym. Po pierwsze na I Adwentowym Dniu Skupienia pojawiła się większość posługujących w tym czasie w Kościele w Polsce diakonów stałych. Drugi powód jest znacznie ważniejszy. Dzień skupienia rozpoczął się od Eucharystii w kaplicy Cudownego Obrazu Jasnogórskiego, której przewodniczył i homilię wygłosił ks. bp Rudolf Pierskała z Opola. Po raz pierwszy we wspólnocie diakonów stałych z całej Polski przeżywalimy Mszę Świętą przed obliczem Matki Bożej Królowej Polski. Niezwykle ważne, wręcz historyczne znaczenie, miała również modlitwa zawierzenia dzieła diakonatu stałego w Kościele w Polsce, wszystkich posługujących diakonów stałych oraz ich rodzin Matce Bożej Jasnogórskiej. Modlitwę poprowadził ksiądz biskup¹⁵.

Zakończenie

Pierwsze święcenia diakonatu stałego, które miały miejsce w naszym kraju w czerwcu 2008 roku, stanowią małą cezurę w historii Kościoła w Polsce. Pierwsze lata doświadczeń obecności i posługi diakonów stałych w naszym kraju to także niezmiernie bogaty bagaż różnych doświadczeń. Widać wyraźnie, że w kolejnych latach liczba diakonów stałych w Polsce będzie systematycznie rosła. Pojawią się na pewno nowe doświadczenia i wyzwania, dzięki którym obecność tego powołania w naszych diecezjach i parafiach oraz różnych dziełach duszpasterskich, będzie i pełniejsza i zapewne bardziej zauważalna.

¹⁵ W. Rozynekowski, *Zawierzenie Matce*, Niedziela, Głos z Torunia, 25 XII 2016, nr 52(1149), s. III.